

Інформація
щодо організації дистанційного навчання
з дисципліни «Правознавство »
СЕМІНАРСЬКІ ЗАВДАННЯ
для студентів М 21-1, М 22-18, М-23-18. М24-18
ДАТА: 17.03 та 24.03. 2020
У відповідності до розкладу проведення занять

ТЕМА: Основи конституційного права України.

ПЛАН

1. Конституційне право як галузь права.
2. Основи конституційного ладу в Україні.
3. Конституція України – Основний Закон держави.
4. Конституційно-правовий статус людини і громадянина.
5. Правовий статус Верховної Ради України.
6. Правовий статус Президента України.
7. Правовий статус органів виконавчої влади в Україні.
8. Місцеве самоврядування в Україні.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

В першому питанні слід визначити сутність конституційного права як галузі права, визначивши його предмет і метод; особливу увагу звернути на поняття та класифікацію конституційних правовідносин.

Друге питання присвячено одному з вагоміших інститутів конституційного права – основам конституційного ладу в Україні, вивчення якого потребує детального ознайомлення із розділом I Конституції України.

При вивченні третього питання необхідно встановити сутність конституції як Основного Закону держави, визначити юридичні властивості Конституції України, а також ознайомитись з класифікацією конституцій.

В четвертому питанні слід розкрити зміст конституційно-правового статусу людини і громадянина як інституту конституційного права України. Особливої уваги потребує визначення правових засад громадянства: поняття, принципи, підстави набуття та припинення, а також визначення поняття основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина та їх класифікації.

П'яте питання присвячено визначенню правового статусу Верховної Ради України. В цьому питанні необхідно встановити належність Верховної Ради до законодавчої гілки влади, визначити її повноваження, основні форми роботи і стадії законотворчого процесу. Крім того, слід звернути увагу на визначення правового статусу народного депутата України.

Шосте питання передбачає визначення правового статусу Президента України як глави держави, кола його повноважень і звернути особливу увагу на припинення повноважень Президента України в порядку імпічменту.

У сьомому питанні необхідно охарактеризувати правовий статус органів виконавчої влади в Україні. Слід визначити статус Кабінету Міністрів України як вищого органу виконавчої влади та його повноваження; визначити статус центральних органів виконавчої влади та їх повноваження, а також статус місцевих державних адміністрацій та їх повноваження.

У восьмому питанні необхідно визначити поняття місцевого самоврядування за Конституцією України та Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні”, охарактеризувати його систему; особливу увагу звернути на органи місцевого самоврядування в Україні, їх повноваження.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Коли і ким була прийнята Конституція України?

А) Всеукраїнським референдумом – 1 грудня 1991 року;

б) Конституційною комісією – 24 серпня 1991 року;

в) Президентом України – 8 червня 1995 року;

г) спільним рішенням Верховної Ради і Президента України – 27 червня 1996 року;

д) Верховною Радою України – 28 червня 1996 року.

2. Конституція України має найвищу юридичну силу. Це означає:

а) її може бути змінено вищим органом законодавчої влади за погодженням з Президентом України;

б) її може бути змінено виключно референдумом;

в) всі нормативні акти держави повинні відповідати Конституції;

г) порушення Конституції включає підвищену відповідальність;

д) всі варіанти вірні.

3. Норми Конституції України є нормами прямої дії. Це означає:

а) її може бути змінено вищим органом законодавчої влади за погодженням з Президентом України;

б) її може бути змінено виключно референдумом;

в) всі нормативні акти держави повинні відповідати Конституції;

г) застосування норм Конституції не потребує наявності спеціального закону, що деталізує цю норму;

д) всі варіанти вірні.

4. Політичні права і свободи громадян України:

а) право на працю;

б) право підприємницьку діяльність;

в) право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації;

г) право брати участь в управлінні державними справами;

д) право на страйк;

е) право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації;

є) право на житло.

5. Особисті (громадянські) права, свободи людини і громадянина:

а) право на вільний розвиток особистості;

б) право на життя;

в) право брати участь в управлінні державними справами;

г) право на повагу людської гідності;

д) право на свободу та особисту недоторканість;

е) недоторканість житла;

є) право на житло;

ж) таємниця листування, телефонні розмови, телеграфну та іншу кореспонденцію;

з) право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації;

і) свобода пересування, вільний вибір місця проживання.

6. Соціальні права:

а) право на працю;

б) право на вільний розвиток особистості;

в) право на страйк;

г) право на відпочинок;

д) право на життя;

е) право власності;

є) право на соціальний захист;

ж) право на житло;

з) право на достатній життєвий рівень;

і) право на охорону здоров'я, медичну допомогу і медичне страхування.

7. Культурні права і свободи:

а) право на освіту;

- б) право на життя;
- в) право на свободу творчості;
- г) право на повагу людської гідності;
- д) право на свободу та особисту недоторканість;
- е) право на результати інтелектуальної і творчої діяльності.

8. Закінчіть фразу: “Єдиним джерелом державної влади в Україні є...”:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Президент України;
- г) Народ України.

9. Вкажіть вік отримання “права голосу” (право обирати представників у представницькі органи влади та місцевого самоврядування):

- а) 21 рік;
- б) 16 років;
- в) 18 років;
- г) 14 років.

10. Визначте умови, які відповідають Закону України “Про громадянство”, необхідні для отримання громадянства України іноземцями:

- а) відмова від іноземного громадянства;
- б) знання і володіння українською мовою, для вільного спілкування;
- в) наявність законних джерел існування;
- г) знання і виконання Конституції України;
- д) всі вище перелічені умови.

11. Оберіть поняття, що визначає належність до певної держави:

- а) людина;
- б) громадянин;

- в) особистість;
- г) державний службовець;
- д) підданий.

12. Оберіть правильний варіант відповіді:

- а) в Україні існує єдине громадянство;
- б) Україна не визнає подвійного громадянства у будь-якому випадку;
- в) Україна визнає подвійне громадянство, якщо його визнає країна другого громадянства;
- г) Україна визнає подвійне громадянство лише на підставі двосторонніх міждержавних договорів.

13. Права і свободи людини громадянина, закріплені Конституцією України:

- а) є вичерпними;
- б) можуть бути відчужені особою за її бажанням;
- в) належать кожній особі;
- г) можуть бути звужені за змістом і обсягом.

14. Основними організаційними формами роботи Верховної Ради України є:

- а) сесії та засідання;
- б) семестри та канікули;
- в) сесії та практика;
- г) засідання і канікули

15. Парламентський контроль за додержанням конституційних прав та свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України здійснює:

- а) Президент України;
- б) Прем'єр-Міністр України;
- в) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;

г) Народний депутат України.

16. Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України мають:

а) народні депутати України, Президент України, Кабінет Міністрів України;

б) народні депутати України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Верховний Суд України;

в) народні депутати України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Конституційний Суд України;

г) народні депутати України, Президент України.

17. Хто вирішує питання про усунення Президента України з посади в порядку імпічменту:

а) Верховна Рада України;

б) народ;

в) Кабінет Міністрів України;

г) спеціальна слідча комісія.

18. На який строк обирається Президент України:

а) 5 років;

б) 4 роки;

в) 3 роки;

г) 6 років.

19. На який строк обирається Верховна Рада України:

а) 5 років;

б) 4 роки;

в) 3 роки;

г) 6 років.

20. Який статус відповідно до Конституції України має Президент України:

- а) найвища посадова особа в державі;
- б) глава держави і виконавчої влади;
- в) глава держави;
- г) глава виконавчої влади.

21. Рішення про ініціювання усунення Президента в порядку імпічменту приймається Верховною Радою України не менш як:

- а) 2/3 від її конституційного складу;
- б) 3/4 від її конституційного складу;
- в) 50%+1 від її конституційного складу;
- г) 1/2 від конституційного складу.

22. Які акти приймає Кабінет Міністрів України:

- а) укази і розпорядження;
- б) постанови і розпорядження;
- в) інструкції та укази;
- г) постанови та інструкції.

23. Вищим органом в системі виконавчої влади є:

- а) Президент України;
- б) Прем'єр-Міністр України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Верховна Рада України.

24. Які акти приймає Президент України:

- а) укази і розпорядження;
- б) постанови і розпорядження;
- в) інструкції та укази;
- г) постанови та інструкції.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. До паспортного столу Жовтневого райуправління внутрішніх справ звернулася громадянка України П. із заявою про зміну громадянства її дитини. У заяві зазначалося, що 04.12.1989 р. П. одружилася з громадянином Швеції К. і в шлюбі у 1991 р. народила дитину В. Дитині було надане громадянство Швеції (за згодою матері). У серпні 1998 р. шлюб був розірваний, і П. разом з дитиною повернулася в Україну. На підставі зазначеного громадянка П. просить змінити громадянство дитини, надавши їй громадянство України.

Чи має право дитина обирати громадянство? Дайте обґрунтовану відповідь на заяву громадянки.

Завдання 2. Верховна Рада України прийняла у третьому читанні Закон України “Про внесення змін до Конституції України”, яким передбачається ліквідація Конституційного Суду України і передача його повноважень Верховному Суду України. Висновки щодо відповідності цього законопроекту статей 157, 158 Конституції України від Конституційного Суду отримані не були. Названий Закон направлено на підпис Президенту України, який застосував право вето щодо нього. Народні депутати України звернулися до адміністративного суду зі скаргою на дії Президента України, в якій просять визнати їх неконституційними та зобов’язати главу держави підписати Закон й оприлюднити його.

Яким чином має бути вирішений цей спір?

Які засоби охорони Конституції України можуть бути застосовані в цьому випадку?

Завдання 3. У договорі найму житла між комунальним підприємством ЖЕК-1 і власником квартири є такі пункти:

“п. 1.3.1. ЖЕК-1 має право на вхід до займаного житла для огляду житлових та нежитлових приміщень.

п. 1.4.2. ЖЕК-1 має право під час аварійних ситуацій проникати у житлові приміщення (квартири) у разі відсутності господаря або членів його сім’ї”.

Дайте правовий коментар вказаним пунктам договору.

Чи відповідають зазначені пункти договору Конституції?

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Основи конституційного ладу як інститут конституційного права України.
2. Конституція України як Основний Закон держави.
3. Поняття та зміст конституційно-правового статусу людини і громадянина як інституту конституційного права України.
4. Підстави набуття та припинення громадянства України.
5. Організація роботи Верховної Ради України.
6. Законотворчий процес та його стадії.
7. Правовий статус народного депутата України. Депутатська недоторканість.
8. Організація роботи Президента України.
9. Правовий статус Кабінету Міністрів України як вищого органу виконавчої влади.
10. Правовий статус міністерств, державних комітетів та центральних органів виконавчої влади із спеціальним статусом.
11. Організація роботи місцевих державних адміністрацій.
12. Система місцевого самоврядування в Україні.
13. Правовий статус органів самоорганізації населення в Україні.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Коментар до Конституції України. Друге видання. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1998. – 412 с.

2. Конституційне законодавство України (законодавчі акти, коментар, офіційне тлумачення): Збірник нормативних актів / Авторі-упорядники: Лінецький С.В., Мельник М.І., Ришелюк А.М. – К.: Атіка, 2000. – 896 с.
3. Конституційне право України: підручник / За ред. В.П. Колісника та Ю.Г. Барабаша. – Х.: Право. – 416 с.
4. Конституційне право України: підручник / За ред. В.Ф. Погорілка. – К.: Наукова думка, 2002. – 734 с.
5. Конституційні акти України. 1917-1920. – К.: Ін Юре, 1992. – 456 с.
6. Кравченко В.В. Конституційне право України: навчальний посібник. – К.: Атіка, 2002. – 480 с.
7. Кравченко В.В. Конституційне право України у визначеннях та схемах: навчальний посібник. – К.: Атіка, 2002. – 192 с.
8. Фрицький О.Ф. Конституційне право України: підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 536 с.
9. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
10. Акт проголошення незалежності України. Прийнятий 24 серпня 1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 38. – Ст. 502.
11. Декларація прав національностей України, прийнята 1 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 53. – Ст. 798.
12. Декларація про державний суверенітет України. Прийнята 16 липня 1990 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1990. – № 31. – Ст. 429.
13. Європейська Конвенція про громадянство, прийнята 7 листопада 1997 р. // Комп'ютерна БД “Право”.
14. Європейська Хартія Місцевого Самоврядування, прийнята 15 жовтня 1985 р. // Віче. – 1993 – № 6. – С. 33-39.
15. Загальна декларація прав людини, прийнята 10 грудня 1948 р. / М.Дженіс, Р.Кей, Е.Бредлі. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. Пер. з англ. К.: “АртЕк”, 1997. – 624 с.

16. Загальна декларація прав народів, прийнята 4 липня 1976 р. // Комп'ютерна БД "Право".
17. Конвенція про права дитини, прийнята 20 листопада 1989 р. // Комп'ютерна БД "Право".
18. Конвенція про рівноправність громадян держави та іноземців і осіб без громадянства в галузі соціального забезпечення, прийнята 28 червня 1962 р. // Комп'ютерна БД "Право".
19. Конвенція про скорочення випадків багатогромадянства та про військову повинність у випадку багатогромадянства, прийнята 6 травня 1963 р. // Комп'ютерна БД "Право".
20. Конвенція про статус апатридів, прийнята 28 вересня 1954 р. // Комп'ютерна БД "Право".
21. Конвенція про статус біженців, прийнята 28 липня 1951 р. // Комп'ютерна БД "Право".
22. Конвенція щодо спрощеного порядку набуття громадянства громадянами держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав, прийнята 19 січня 1996 р. // Комп'ютерна БД "Право".
23. Про Автономну Республіку Крим: Закон України від 17 березня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 11. – Ст. 69.
24. Про Адміністрацію Президента України: Указ Президента України від 14 грудня 1996 р. // Комп'ютерна БД "Право".
25. Про біженців: Закон України від 21 червня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 47. – Ст. 250.
26. Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим: Закон України від 10 лютого 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 29. – Ст. 191.
19. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів: Закон України від 6 квітня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 30-31– Ст. 382.

20. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 25 березня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 27-28. – Ст. 336.
21. Про вибори Президента України: Закон України від 5 березня 1999 р. (в ред. від 18 березня 2004 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 14. – Ст. 81.
22. Про всеукраїнський та місцеві референдуми. Закон України від 3 липня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 33. – Ст. 445.
23. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 13. – Ст. 65.
24. Про загальне положення про міністерство, інший центральний орган державної виконавчої влади: Указ Президента України від 12 березня 1996 р. // Урядовий кур'єр. – 1996. – 28 березня. – № 58-59.
25. Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим: Закон України від 23 грудня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 5-6. – Ст. 43.
26. Про зміни у структурі центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 15 грудня 1999 р. // Урядовий кур'єр. – 1999. – 17 грудня. – № 237.
27. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 16 травня 2008 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 25. – Ст. 241.
28. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
29. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20-21. – Ст. 190.
30. Про мови в Українській РСР: Закон Української РСР від 28 жовтня 1989 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1989. – № 45. – Ст. 631.
31. Про національні меншини в Україні: Закон України від 25 червня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 36. – Ст. 529.
32. Про об'єднання громадян: Закон України від 16 червня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України 1992. – № 34. – Ст. 504.

33. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 липня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 32. – Ст. 1449.
34. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 23. – Ст. 118.
35. Про правовий статус іноземців: Закон України від 4 лютого 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 23. – Ст. 161.
36. Про правонаступництво України: Закон України від 12 вересня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 46. – Ст. 617.
37. Про проголошення незалежності України: Постанова Верховної Ради УРСР від 24 серпня 1991 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 38. – Ст. 502.
38. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5 березня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 35. – Ст. 237.
39. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15 липня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 38. – Ст. 249.
40. Про Рахункову палату: Закон України від 11 липня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 24. – Ст. 137.
41. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23 квітня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 25. – Ст. 283.
42. Про систему центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 15 грудня 1999 р. // Урядовий кур'єр. – 1999. – 17 грудня. – № 237.
43. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 33. – Ст. 175.
44. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 40. – Ст. 290.
45. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 р. у редакції Закону від 22 березня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 42. – Ст. 212.

46. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Закон України від 23 грудня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 20. – Ст. 99.

47. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 17 грудня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 5. – Ст. 17.

48. Регламент Верховної Ради України: Постанова Верховної Ради України від 27 липня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 35. – Ст. 339.

ДАТА: 24.03 та 31.03.03. 2020

У відповідності до розкладу проведення занять

ТЕМА: Основи цивільного та сімейного права України.

ПЛАН

1. Поняття, зміст і види цивільних правовідносин.
2. Суб'єкти цивільних правовідносин.
3. Право власності, його конституційний захист.
4. Поняття, форма та види цивільно – правових договорів.
5. Спадкування за законом та заповітом.
6. Поняття та зміст шлюбу.
7. Особисті та майнові права та обов'язки подружжя.
8. Умови визнання шлюбу недійсним.
9. Поняття та порядок припинення шлюбу.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

При вивченні теми з основ цивільного та сімейного права України студенти повинні в першому питанні вміти характеризувати поняття галузі права, правильно тлумачити положення норм Конституції України, Цивільного та Сімейного кодексу України; застосовувати норми діючого законодавства під час вирішення конкретних питань, вміти його використовувати на практиці, знати принципи цивільного права України, джерела цивільного права України, поняття та структуру правовідносин.

У другому питанні вміти розрізняти цивільну правоздатність та дієздатність, характеризувати поняття юридичної особи як суб'єкта цивільного права; давати характеристику об'єктам цивільних правовідносин.

При вивченні третього питання особливу увагу слід приділяти праву власності: поняттю та змісту, знати форми власності, у який спосіб здійснюється захист права власності.

Вивчаючи четверте питання теми, студенти повинні вміти характеризувати та розрізняти цивільно-правові договори, знати їх види та цивільно-правове значення.

Розглядаючи п'яте питання, необхідно звернути увагу на вивчення спадкового права, розглянути спадкування за заповітом та за законом.

Вивчаючи шосте питання, студенти повинні знати загальну характеристику сімейного права як галузі, характеризувати поняття шлюбу, знати зміст, порядок, умови та місце його реєстрації, вміти скласти шлюбний договір, знати, які умови він включає.

При вивченні сьомого питання необхідно знати й розрізняти особисті та майнові права та обов'язки подружжя, а також визначати, які виникають правовідносини між батьками та дітьми, за яких умов здійснюється опіка та піклування над дітьми.

Розглядаючи восьме та дев'яте питання теми, студенти повинні знати умови, за яких шлюб визнається недійсним, та який порядок розірвання шлюбу.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Назвіть відносини, які регулює Цивільний кодекс України:

- а) особисті немайнові;
- б) соціально-економічні;
- в) майнові;
- г) господарські.

2. Правосуб'єктність складається з:

- а) правоздатності і дієздатності;
- б) дієздатності і угодоздатності;

в) деліктоздатності і правоздатності;

г) дієздатності і деліктоздатності.

3. Назвіть суб'єкти цивільно-правових відносин:

а) фізична особа;

б) юридична особа;

в) держава;

г) правильні всі відповіді.

4. Цивільна правоздатність - це...

а) здатність мати цивільні права та обов'язки;

б) здатність володіти, користуватися, розпоряджатися майном;

в) здатність своїми діями набувати для себе цивільні права і самостійно їх здійснювати, а також здатність своїми діями створювати для себе цивільні обов'язки;

г) здатність самостійно відповідати за свої вчинки.

5. Категорією юридична особа охоплюються:

а) підприємство;

б) адвокат;

в) організація;

г) підприємець;

д) установа;

е) особа, що має юридичну освіту.

6. Суд може обмежити цивільну дієздатність фізичної особи в наступних випадках:

а) якщо вона страждає на психічний розлад;

б) якщо вона досягла дев'яносторічного віку;

в) якщо вона зловживає спиртними напоями, чим ставить себе, свою сім'ю, осіб, що знаходяться на її утриманні, у важке матеріальне становище;

г) якщо вона позбавлена волі за вчинення злочину.

7. Визначте об'єкти цивільно-правових відносин:

а) результати інтелектуальної творчості;

б) дії;

в) події;

г) особисті немайнові блага.

8. Вкажіть, які з названих правочинів є односторонніми:

а) міна;

б) заповіт;

в) позика;

г) дарування.

9. Назвіть юридичні події:

а) укладення договору;

б) землетрус;

в) рятування особою державного майна;

г) повінь.

10. В Україні існують наступні форми власності:

а) приватна;

б) особиста;

в) державна;

г) регіональна;

д) комунальна;

е) колективна;

є) місцева.

11. Основним джерелом сімейного права України є:

- а) Сімейний Кодекс України;
- б) Конституція України;
- в) Закон України «Про власність»;
- г) Постанова Кабінету міністрів;
- д) Цивільний Кодекс України.

12. Вкажіть зайве в переліку умов укладення шлюбу згідно з чинним законодавством України:

- а) досягнення особою шлюбного віку;
- б) наявність повної середньої освіти;
- в) не перебування особи в шлюбі;
- г) вільна згода особи.

13. Об'єктами права спільної сумісної власності подружжя можуть бути:

- а) предмети побуту; доходи внесені одним із подружжя до сімейного бюджету;
- б) подарунки, отримані від батьків або друзів; майно, що перебуває у користуванні подружжя, але власник якого ще остаточно не визначений;
- в) заробітна плата, пенсії, стипендії; майно, що набуто за час сумісного проживання без реєстрації шлюбних відносин; майно, отримане у спадщину одним із подружжя до реєстрації шлюбу; речі, знайдені під час археологічних розкопок;
- г) майно, що було отримане у спадщину одним із подружжя після реєстрації шлюбу; речі для професійних занять, придбані за час шлюбу.

14. Підставами припинення шлюбу слід вважати:

- а) смерть одного із подружжя;
- б) розірвання шлюбу або у разі смерті одного з подружжя;
- в) смерть одного із подружжя, внаслідок розірвання шлюбу або у разі оголошення одного із подружжя померлим;
- г) всі вищезазначені варіанти.

15. Особі, яка досягла віку чотирнадцяти років може бути надане право на шлюб:

а) за рішенням суду у випадку, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам;

б) тільки за згодою батьків;

в) після написання нею відповідної заяви до РАЦСу;

г) не може бути надане взагалі.

16. Вкажіть шлюбний вік для чоловіків згідно сімейного законодавства:

а) 17 років;

б) 18 років;

в) 20 років;

г) 22 роки.

17. Хто уповноважений реєструвати укладення шлюбу?

а) нотаріус;

б) орган реєстрації актів цивільного стану;

в) суд;

г) церква.

18. Визначте строк, після закінчення якого за загальним правилом реєструється шлюб осіб, які подали заяву:

а) 15 днів;

б) 1 місяць;

в) 2 місяці;

г) 3 місяці.

19. Батьки (за загальним правилом) зобов'язані утримувати дітей до досягнення ними:

а) 15 років;

б) 14 років;

в) 18 років.

20. Види спадкування:

а) за договором дарування;

б) за заповітом;

в) за рішенням суду;

г) за законом.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. 15 травня 1995 року помер Овчаренко В.С. Після його смерті відкрилася спадщина, яка складалась з жилого будинку та допоміжної господарської будівлі. Дане майно перейшло у володіння сина Овчаренка В.В., який фактично прийняв спадщину. Після смерті спадкодавця син провів ремонтні роботи, в т.ч. збудував новий дах будинку, сплачував комунальні послуги. Проте Овчаренко В.В. у встановлений строк не звернувся до нотаріальних органів за одержанням свідоцтва про право на спадщину. Нотаріальна контора відмовила йому у видачі свідоцтва про право на спадщину.

1. Чому нотаріальна контора відмовила Овчаренку В.В. у видачі свідоцтва про право на спадщину?

2. Які юридичні дії слід зробити Овчаренку В.В., щоб отримати свідоцтво про право на спадщину?

Завдання 2. Подружжя Артемонових подало до органу РАЦСу спільну заяву про розірвання шлюбу за взаємною згодою. Орган РАЦСу прийняв заяву і зареєстрував у журналі.

1. Чому орган РАЦСу прийняв від подружжя заяву про розірвання шлюбу?

2. У яких випадках орган РАЦСу може розірвати шлюб?

3. Протягом якого терміну орган РАЦСу здійснить оформлення розлучення і видасть подружжю Артемонових свідоцтво про розірвання шлюбу?

Завдання 3. Громадянин Н. після авіакатастрофи, в яку він потрапив, частково втратив розум і за рішенням суду був визнаний недієздатним. Але через 5 років він вийшов з лікарні, почав працювати, ще через рік одружився. Дружину він повідомив про рішення суду, але в РАЦСі про це нічого не сказав. Два роки по тому суд повернув дієздатність Н. Але ще через три роки дружина звернулася з позовом до суду про визнання шлюбу недійсним, мотивуючи це недієздатністю Н. при його укладенні.

1. Яке рішення має прийняти суд?
2. До якої галузі права відносяться дані правовідношення?

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Загальна характеристика цивільного законодавства України.
2. Здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків, меж їх здійснення.
3. Зміст і співвідношення цивільної правоздатності та дієздатності.
4. Порядок створення юридичних осіб та їх реєстрація.
5. Правоздатність та дієздатність юридичних осіб.
6. Зобов'язальне право.
7. Відповідальність за порушення зобов'язань та порядок їх припинення.
8. Спадкування за заповітом і виконання заповіту.
9. Спадкоємний договір, його зміст і значення.
10. Загальні принципи правового регулювання сімейних відносин.
11. Немайнові та майнові права й обов'язки чоловіків, батьків та дітей.
12. Правові основи попередження насильства в родині.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України. – Харків: Одисей, 2003. – 56 с.
2. Цивільний кодекс України. – Харків: Одисей, 2006.– 224 с.
3. Сімейний кодекс України. – Харків: Одисей, 2006. – 110с.
4. Правознавство: підручник / В.Ф. Опришко, Ф.П. Шульженко, С.І. Шимон та ін.; За заг.ред. В.Ф. Опришко, Ф.П. Шульженко. – К.: КНЕУ, 2003.
5. Правознавство: навчальний посібник / За ред. проф. П.Ф. Пилипенка // Львів “Новий Світ – 2000”, 2003 р.
6. В.В. Андрійчук, Б.А. Басе, О.О. Михайлов, Ж.Ю. Половникова Правознавство навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім “Слово”, 2003 р.
7. В. В. Копейчиков Правознавство: навч. посібник / За ред. В. В. Копейчикова. – К.: Хрінком-Інтер, 2000. – 860 с.

ДАТА: 7.04 та 18.04. 2020

У відповідності до розкладу проведення занять

ТЕМА: ТЕМА: Основи трудового права України

План

1. Предмет, метод, принципи, функції, система, джерела трудового права. Суб'єкти трудового права.
2. Трудовий договір: поняття, зміст, форма, підстави припинення.
3. Робочий час та час відпочинку.
4. Правове регулювання дисципліни праці на підприємствах, установах, організаціях.
5. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору.
6. Індивідуальні трудові спори: поняття, види та порядок вирішення.

В першому питанні слід визначити сутність трудового права як галузі права, визначивши його предмет і метод; особливу увагу звернути на поняття та правовий статус суб'єктів трудового права.

Друге питання присвячено одному з вагоміших інститутів трудового права – трудовому договору, вивчення якого потребує детального ознайомлення із розділом 3 Кодексу законів про працю України. Слід звернути увагу на порядок укладання та зміст трудового договору, а також окреслити підстави припинення трудового договору; з'ясувати порядок оформлення звільнення і проведення розрахунку, виплати вихідної допомоги.

При вивченні третього питання передусім потрібно звернути увагу на чітке і правильне визначення правових понять робочого часу та часу відпочинку; детально зупинитися на нормах і видах робочого часу; схарактеризувати види часу відпочинку, а також ознайомитись з порядком надання відпусток в Україні.

В четвертому питанні слід надати поняття трудової дисципліни за трудовим правом, розкрити її зміст та значення в сучасних умовах; необхідно добре засвоїти порядок застосування, оскарження і зняття дисциплінарних

стягнень, передбачених ст.ст. 147-151 КЗпП.

У п'ятому питанні слід з'ясувати поняття матеріальної відповідальності, її відмінності від цивільно-правової майнової відповідальності; окреслити підстави та порядок притягнення працівників до матеріальної відповідальності; проаналізувати чинний порядок покриття шкоди, заподіяної працівником.

У шостому питанні необхідно визначити поняття трудових спорів, причини їх виникнення; надати класифікацію трудових спорів за різними критеріями; проаналізувати поняття підвідомчості трудових спорів; з'ясувати порядок їх розгляду.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Колективні договори і угоди
2. Основи правового регулювання зайнятості населення
3. Право громадян на працевлаштування.
4. Поняття форми і організація працевлаштування.
5. Організація охорони праці на підприємстві.
6. Нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю і правил з охорони праці
7. Індивідуальні трудові спори і порядок їх вирішення.
8. Колективні трудові спори: поняття та порядок вирішення.
9. Міжнародно-правове регулювання праці
10. Державна служба зайнятості, її права і обов'язки.
11. Правове регулювання оплати праці.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Петров уклав трудову угоду з адміністрацією стадіону “Спартак”, за якою його бригада зобов’язалася привести до належного порядку футбольне поле. Робота тривала 10 днів. Після закінчення роботи під час розрахунку Петров зажадав виплатити всім членам бригади винагороду за надурочні роботи. Адміністрація відмовилася, посилаючись на те, що хоч Петров і зазначався в договорі бригадиром, однак склад і навіть прізвища членів бригади в договорі не були вказані.

Як вирішити спір між Петровим і адміністрацією стадіону? Яка природа відносин, що виникли?

Завдання 2. При розгляді трудового спору в суді про стягнення заробітної плати за 4-місячний період роботи зварника Давидова з ПП «Вест», було встановлено, що його прийняття на роботу не було належним чином оформлено, зокрема не було наказу. Заробітна плата документально не нараховувалася. Необхідно встановити, коли саме Давидова вступив у трудові відносини з МП “Вест”.

Вирішить спір. Які правові наслідки неправильного оформлення прийняття на роботу?

Завдання 3. Слюсар Кисельов був переміщений з ремонтного цеху судноремонтного заводу в механічний цех. Кисельов відмовився приступити до роботи, оскільки на новому робочому місці у нього зменшився розмір заробітної плати. Директор заводу в обґрунтування правомірності такого переміщення послався на ч. 2 ст. 32 КЗпП України, яка передбачає можливість переміщення працівника без його згоди на тому ж підприємстві на інше робоче місце у межах спеціальності, кваліфікації чи посади, обумовленої трудовим договором.

Дайте правову оцінку ситуації.

Завдання 4. Сорокін був звільнений з роботи за п. 3 ст. 40 КЗпП України за систематичне порушення трудової дисципліни, оскільки протягом року на нього було накладено два дисциплінарних стягнення.

У суді, куди він звернувся з позовом про поновлення на роботі, було встановлено, що ніяких письмових пояснень до накладення стягнень адміністрація від нього не зажадала. Крім того, профспілковий орган не давав згоди на звільнення.

Що розуміється під систематичним невиконанням трудових обов'язків?
Чи підлягає Сорокін поновленню на роботі? Вирішить справу.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Які відносини є предметом трудового права?

- а) будь-які відносини, пов'язані з працею;
- б) тільки індивідуальні трудові відносини;
- в) індивідуальні й колективні трудові відносини.

2. Законодавство про працю регулює трудові відносини:

- а) тільки на державних підприємствах;
- б) між фізичною особою (роботодавцем) і працівником;
- в) усіх підприємств незалежно від форм власності, а також між фізичними особами – підприємцями та найманими працівниками.

3. Трудова правосуб'єктність настає по досягненню працівником:

- а) 16 віку;
- б) 18 віку;
- в) 21 віку.

4. Трудовий договір – це:

- а) угода між працівником і роботодавцем;
- б) домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків;
- в) нормативно-правовий акт який приймається Кабінетом Міністрів та затверджується Президентом.

5. В якій формі укладається трудовий договір з роботодавцем – фізичною особою?

- а) в усній формі;

- б) в письмовій формі;
- в) в будь-якій формі за угодою сторін.

6. Загальний строк випробування становить:

- а) не більше одного місяця;
- б) не більше трьох місяців;
- в) не більше шести місяців.

7. Суб'єктами трудових правовідносин є:

- а) трудовий колектив;
- б) працівник;
- в) профспілка;
- г) власник підприємства, установи, організації;
- д) інспектор ДАІ;
- е) податкова служба;
- є) прокуратура.

8. В який строк працівники мають бути попередженими про наступне вивільнення?

- а) не пізніше ніж за місяць;
- б) не пізніше ніж за тиждень;
- в) не пізніше ніж за два місяці.

9. Чи допускається звільнення працівника з ініціативи власника або уповноваженого ним органу в період перебування працівника у відпустці?

- а) не допускається взагалі;
- б) допускається;
- в) допускається у випадку повної ліквідації підприємства.

10. В який строк працівник повинен повідомити про розірвання трудового договору за власним бажанням?

- а) за два тижні;

б) за один місяць;

в) за два місяці.

11. До часу відпочинку належать:

а) прогул;

б) вихідні дні;

в) святкові і неробочі дні;

г) невихід на роботу через хворобу.

12. Назвіть види загальних дисциплінарних стягнень:

а) ув'язнення;

б) штраф;

в) догана;

г) попередження;

д) конфіскація майна;

є) звільнення.

13. Індивідуальні трудові спори розглядаються:

а) комісіями по трудових спорах;

б) господарськими судами;

в) місцевими судами;

г) апеляційними судами.

14. Які із зазначених випадків не є підставами притягнення до повної матеріальної відповідальності:

а) шкоди завдано працівником, який перебував у нетверезому стані;

б) шкоди завдано не при виконанні трудових обов'язків;

в) керівники підприємств та їх заступники, керівники структурних підрозділів та їх заступники не притягаються до відповідальності при заподіянні шкоди підприємству зайвими грошовими виплатами,

неправильною постановкою обліку та зберігання матеріальних чи грошових цінностей, невжиттям необхідних заходів щодо запобігання простоям тощо;

г) шкоди завдано нестачею, умисним знищенням або умисним зіпсуттям матеріалів, напівфабрикатів, виробів (продукції), у тому числі й при їх виготовленні, інструментів, вимірювальних приладів, спецодягу та інших предметів, виданих підприємством працівнику в користування?

15. В який термін працівник має право звернутись до суду у справі про звільнення?

а) в тримісячний строк з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про своє звільнення;

б) в місячний строк з дня вручення йому копії наказу або з дня видачі трудової книжки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – с. 380-418.
2. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 1040 с.
3. Закон України “Про зайнятість населення” // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 14. – Ст. 170.
4. Закон України “Про охорону праці” // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 46. – Ст. 668.
5. Закон України “Про колективні договори і угоди” // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 36. – ст. 362.
6. Закон України “Про державну службу” // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 57. – Ст. 49.
7. Закон України “Про оплату праці” // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 17. – Ст. 121.
8. Закон України “Про відпустки” // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 2. – Ст. 4.

9. Карпенко Д.О. Трудове право України: Курс лекцій. – К.: МАУП, 1999. – 246 с.
10. Короткін В.Г. Трудове право: прийняття на роботу і звільнення. – К.: МАУП, 1999. – 88 с.
11. Прокопенко В.І. Трудове право України. – Харків: Консум, 1998. – 360 с.
12. Трудове право України. Курс лекцій / За ред. П.Д. Пилипенка. – Львів: Вільна Україна, 1996. – 286 с.
13. Трудове право України. Підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. – К.: Т-во “Знання”, 2001. – 564 с.
14. Прилипко С.М., Ярошенко О.М. Трудове право: підручник. – Х.: Видавець ФО-П Вапнярчук Н.М., 2008. – 664 с.